

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jana Wintra a soudců Jaromíra Jirsy a Pavla Šámala (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatele **L. F.**, t. č. ve Věznici Všehrdy, zastoupeného Mgr. Lukášem Kučerou, advokátem, sídlem Lipenská 869/17, České Budějovice, proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 25. května 2023 č. j. 14 To 73/2023-170 a usnesení Okresního soudu v Prachaticích ze dne 23. března 2023 č. j. 7 NT 1601/2022-122, za účasti **Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře** a **Okresního soudu v Prachaticích**, jako účastníků řízení, a **Okresního státního zastupitelství v Prachaticích**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 25. května 2023 č. j. 14 To 73/2023-170 a usnesením Okresního soudu v Prachaticích ze dne 23. března 2023 č. j. 7 NT 1601/2022-122 došlo k porušení práv stěžovatele na soudní ochranu a přístup k soudu zaručených v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a principu presumpce nevinny zaručeného v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 25. května 2023 č. j. 14 To 73/2023-170 a usnesení Okresního soudu v Prachaticích ze dne 23. března 2023 č. j. 7 NT 1601/2022-122 se proto ruší.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Stěžovatel se ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí pro tvrzené porušení čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti, doručených písemností a vyžádaného spisu Okresního soudu v Prachaticích (dále jen „okresní soud“) sp. zn. 3 T 40/2021 se podává, že týž soud rozsudkem ze dne 7. 9. 2021 č. j. 3 T 40/2021-2393 uznal vinnými stěžovatele a jeho tehdejší partnerku mimo jiné za drogovou trestnou činnost a uložil jim za to podmíněné tresty odnětí svobody a peněžité tresty, a stěžovateli též zákaz řízení motorových vozidel. Okresní soud u obou odsouzených přijal jejich prohlášení viny podle § 206c trestního řádu. Krajský soud v Českých Budějovicích nato k odvolání státní zástupkyně rozsudkem ze dne 1. 12. 2021 č. j. 3 To 498/2021-2414 peněžitý trest stěžovateli zpřísnil. Nikdo jiný se tehdy proti rozsudku okresního soudu neodvolal.

3. Stěžovatel poté, co byl odsouzen za další trestnou činnost k trestu odnětí svobody a jemu dříve uložený peněžitý trest byl přeměněn na odnětí svobody, podal dne 26. 8. 2022 návrh na povolení obnovy řízení (které skončilo shora uvedeným odsuzujícím rozsudkem). V návrhu tvrdil, že do tehdy učiněného prohlášení viny byl vmanipulován a učinil je pod tlakem spoluodsouzené. Ta na něj „tlačila“ s tím, že plánují společnou budoucnost, čemuž stěžovatel podlehl, přestože od počátku řízení se svou vinou nesouhlasil. Tlak na něj vyvíjel i jeho tehdejší obhájce s tím, že je možné se odvolat, avšak stěžovatel později zjistil, že to není možné. Stěžovatel též tvrdil, že tehdejší svědci se na něj domluvili, což doložil vzájemnou korespondencí a nahrávkou jejich hovoru.

4. Okresní soud napadeným usnesením návrh na povolení obnovy napadeným usnesením zamítl [§ 283 písm. b) trestního řádu – směřuje-li jen proti rozhodnutí nebo výroku stran něhož obnova řízení není přípustná]. Uvedl zaprvé, že z nahrávky z hlavního líčení vyplývá, že předseda senátu tehdy stěžovatele řádně poučil, vysvětlil mu podrobně situaci a několikrát mu umožnil poradu s obhájcem. Stěžovatel se nezdráhal prohlášení viny učinit. Po vysvětlení obsahu prohlášení viny na něj přistoupil. Z nahrávky není patrný žádný nátlak či vyhrožování. Vinu prohlásila předtím též spoluodsouzená, a stěžovatel tak slyšel poučení v podstatě dvakrát. Zadruhé, obsahy výslechů svědků, o kterých nyní stěžovatel hovoří, byly soudu tehdy dobře známy. Nejde o nové skutečnosti. Dva svědci se na předložené nahrávce baví o jiném trestním řízení a nevyplývá z ní, že dříve vypovídali lživě. Z předložené SMS komunikace vyplývá toliko to, že se stěžovatel opakovaně snažil spoluodsouzenou od drogové trestné činnosti odradit, nikoli však, že se jí nedopouštěl. Nejde proto o nové skutečnosti odůvodňující jiné rozhodnutí ve věci. Odsouzení stěžovatele rovněž svědčí, že v přípravném řízení byla zajištěna komunikace mezi stěžovatelem a různými osobami tak, jak mu bylo kladeno za vinu.

5. Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře (dále jen „krajský soud“) stížnost stěžovatele zamítl napadeným usnesením. Shledal zaprvé, že okresní soud správně zkoumal okolnosti prohlášení viny stěžovatele. S hodnocením věci se ztotožnil; nic nedokládá, že stěžovatel byl k prohlášení donucen jinou osobou. Jde spíše o jeho

možné pohnutky k takovému jednání. Měl-li stěžovatel výhrady k postupu soudu, mohl je vyjádřit a nemusel prohlášení viny učinit. Zadruhé okresní soud podle krajského soudu neměl hodnotit návrh stěžovatele věcně, protože argumenty stěžovatele směřují ve zbylé části proti skutečnostem obsaženým v prohlášení viny. Proti těm však nelze brojit opravným prostředkem podle § 206c odst. 7 věty druhé trestního řádu, což zahrnuje jak opravný prostředek řádný, tak mimořádný. Přesto se krajský soud ztotožnil s hodnocením stěžovatelem předložených skutečností; ty se týkají převážně činnosti spoluodsouzené, nikoli stěžovatele. Nijak neprokazují, že se stěžovatel trestné činnosti nedopustil.

II.

Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel tvrdí, že mu krajský soud odňal právo na podání návrhu na povolení obnovy řízení jako mimořádného opravného prostředku, odmítl-li jej s odkazem na § 206c odst. 7 trestního řádu. Většina argumentace v návrhu přitom směřovala právě ke zpochybnění skutečností uvedených v prohlášení viny. Institut prohlášení viny představuje zásah do zásady materiální pravdy, jež se zde projevuje tak, že soud není povinen prohlášení viny přijmout, a dokonce je povinen je nepřijmout, není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem (§ 206c odst. 4 a 5 trestního řádu). Stěžovatel se dovolává výkladu, podle kterého lze podat u rozhodnutí o prohlášení viny návrh na povolení obnovy řízení, a jemuž nasvědčují závěry odborné literatury (viz MULÁK, J. a PROVAZNÍK, J. Praktické dopady novely trestního řádu provedené zákonem č. 333/2020 Sb. In: *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2022, s. 11), jakož i systematika trestního řádu. Podle § 246 odst. 1 písm. b) téhož zákona obžalovaný nemůže podat odvolání proti výroku o vině v rozsahu, v jakém soud přijal jeho prohlášení viny. Ustanovení o obnově řízení obdobně výslovně formulované pravidlo neobsahují.

7. Dále stěžovatel nesouhlasí s interpretací obsahu nahrávky z hlavního líčení učiněnou okresním soudem. Stěžovatel netvrdil, že byl pod něčím nátlakem při hlavním líčení. Nátlak na něj činila spoluodsouzená a jeho obhájce mimo hlavní líčení. Z nahrávky z hlavního líčení se nadto podává, že stěžovatel se zdráhal učinit prohlášení viny a předsedovi senátu to sdělil. Již na tomto základě neměl soud prohlášení viny stěžovatele přijmout, protože stěžovatel výslovně uváděl, že prohlášení obsahuje nepravdivé skutečnosti. Stěžovatel dále objasňuje, že z jím nově předložených důkazů se podává, že někteří svědci vypovídali nepravdivě, spoluodsouzená sebe jednoznačně usvědčuje z jednání, za které byl odsouzen stěžovatel, a že stěžovatel byl pro další účastníky trestné činnosti „problém“ a „krysa“. Tito svědci vypověděli v přípravném řízení, že stěžovatel jim měl dodat drogy, avšak šlo o známé a přátele spoluodsouzené. Jejich výpovědi proto nemohou být věrohodné. Soudy další důkazy (zejména výslechy svědků) při projednávání návrhu na povolení obnovy neprovedly a ani se s nimi nevypořádaly.

III.

Vyjádření účastníků řízení

8. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení, jakož i Krajskému státnímu zastupitelství v Českých Budějovicích – pobočce v Táboře (dále

jen „KSZ“) a Okresnímu státnímu zastupitelství v Prachaticích (dále jen „OSZ“) jako vedlejším účastníkům řízení.

9. Okresní soud uvedl, že ústavní stížnost považuje za nedůvodnou. OSZ ve vyjádření uvedlo, že se ztotožňuje se závěry obou napadených rozhodnutí; stěžovatel nepředložil žádné skutečnosti, které nebyly známy již dříve. Krajský soud na výzvu k vyjádření k ústavní stížnosti nereagoval. Stejně tak nereagovalo ani KSZ. Vzhledem k tomu, že KSZ bylo poučeno, že za takové situace bude Ústavní soud vycházet z toho, že se postavení vedlejšího účastníka vzdává, nebylo s ním již dále v posuzované věci jednáno.

10. Soudce zpravodaj zaslal doručená vyjádření stěžovateli na vědomí a k případné replice. Stěžovatel využil této možnosti a v replice znovu zdůraznil, že doznání obviněného nesmí vést orgány činné v trestním řízení k rezignaci na přezkum všech rozhodných okolností věci v duchu zásady materiální pravdy. Zásada, že nesmí být odsouzen nevinný člověk, vždy převáží nad zjednodušením či zrychlením trestního řízení. Stěžovatel též znovu zdůraznil, že na něj nečinily nátlak orgány činné v trestním řízení, nýbrž spoluodsouzená. Věděl-li by to tehdy okresní soud, nemohl by přijmout prohlášení viny; to bylo smyslem návrhu na povolení obnovy řízení. Nadto stěžovatel výslovně v hlavním líčení předsedovi senátu tvrdil, že prohlášení viny obsahuje nepravdivé skutečnosti, a zdráhal se je přijmout.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

11. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení podle zákona o Ústavním soudu. Shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v nichž byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně svého práva, resp. žádné další k dispozici neměl (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

V.

Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

12. Ústavní soud ustáleně judikuje, že je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti. Stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu dozor nad jejich rozhodovací činností. Ve své ustálené judikatuře rovněž akcentuje zásadu minimalizace zásahů do činnosti orgánů veřejné moci. I v řízení o ústavní stížnosti je proto vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad jiných než ústavních předpisů, jakož i jejich použití při řešení konkrétních věcí, v zásadě věcí orgánů veřejné moci. O zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat pouze za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady).

A. K povolení obnovy řízení po prohlášení viny

13. Nynější věc se týká ústavně konformní aplikace prohlášení viny a práva odsouzeného podat návrh na obnovu řízení, v němž prohlásil vinu. Institut prohlášení viny je jedním ze zákonem stanovených, (toho času) nových konsensuálních způsobů řešení trestní věci; jeho účelem má být především zjednodušení či zrychlení trestního řízení ve fázi hlavního líčení. Prohlásí-li obžalovaný vinu, neprovádí se k otázkám viny dokazování, které se za této situace provádí jen k otázkám trestu.

14. Související problematikou se Ústavní soud zabýval v nálezu ze dne 7. 8. 2024 sp. zn. II. ÚS 1873/23 (srov. zejména body 31 až 39 odůvodnění nálezu), v němž mimo jiné vyjasnil některé ústavněprávní limity použití § 206c odst. 7 věty druhé trestního řádu (srov. zejména body 40 až 44 odůvodnění nálezu). Z uvedeného nálezu se podává, že soud není oprávněn prohlášení viny přijmout, má-li o jakémkoliv relevantním aspektu skutkového stavu důvodné pochybnosti. Institut prohlášení viny nedává státním orgánům možnost obcházet pravidlo *in dubio pro reo* a zásadu zjištění skutkového stavu bez rozumných pochybností podle § 2 odst. 5 trestního řádu (tzv. zásadu materiální pravdy). Omezenou možnost podání opravných prostředků v řízeních, v nichž obžalovaný prohlásil vinu, je tak nutné interpretovat v souladu s touto zásadou. Založí-li nově zjištěné skutečnosti důvodné pochybnosti o vině obžalovaného, nelze přezkum odsuzujících rozhodnutí na základě zákona vyloučit.

15. Podle § 206c odst. 7 věty druhé trestního řádu platí, že skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem. Z důvodové zprávy k zákonu č. 333/2020 Sb., který do právního řádu přinesl institut prohlášení viny, se podává, že prohlášení viny má být neodvolatelné a skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadnout odvoláním (viz s. 27 důvodové zprávy). Je zde tedy patrný rozpor mezi důvodovou zprávou a konečným zněním § 206c odst. 7 věty druhé trestního řádu, podle něhož nelze dané skutečnosti napadnout „opravným prostředkem“. Ačkoli tedy znění zákona by mohlo nasvědčovat širšímu pojetí výluky opravných prostředků u prohlášení viny, tedy že by (zřejmě) u skutečností uvedených v prohlášení viny měla zahrnovat veškeré opravné prostředky (řádne i mimořádné), opačnému závěru svědčí v důvodové zprávě vyjádřený záměr zákonodárce vztahovat tuto výluky jen na odvolání.

16. Z hlediska systematiky trestního řádu je třeba též poukázat na § 246 odst. 1 trestního řádu týkající se odvolání, podle něž lze rozsudek odvoláním napadnout jen (mimo jiné), nejde-li o výrok o vině v rozsahu, v jakém soud přijal prohlášení viny. Takové obdobné ustanovení naopak chybí v jiných částech trestního řádu týkajících se mimořádných opravných prostředků, ať jde již o povolení obnovy (§ 278 a násl. trestního řádu) či dovolání a stížnost pro porušení zákona (§ 265a násl. a § 266 a násl. téhož zákona).

17. Záměru zákonodárce a systematiky trestního řádu rovněž svědčí existence nepřekročitelných limitů při tvorbě, výkladu a použití ustanovení o konsensuálních způsobech řešení trestních věcí – zásad tzv. materiální pravdy a presumpce neviny, vyjádřených (mimo jiné) v zákoně v kontextu prohlášení viny v § 206c odst. 5 trestního řádu jako povinnost přijmout jen takové prohlášení viny, které odpovídá zjištěnému skutkovému stavu, k němuž došlo bez procesních pochybení, a je s ohledem na konkrétní okolnosti případu a vyjádření ostatních stran vhodné. Nebylo-li by možné později zpochybnit mimořádnými opravnými prostředky některé okolnosti přijetí prohlášení

viny, uplatnění těchto zásad by bylo tím obtížněji reálně prosaditelné. Ústavně konformní je tedy restriktivní výklad výluky.

18. Ani institut prohlášení viny totiž nepředstavuje možnost obejití zásady tzv. materiální pravdy nebo pravidla *in dubio pro reo*, a tím pojmu viny jako takového. Legitimním účelem tohoto institutu může být zjednodušení, zrychlení a zlevnění trestního řízení tam, kde o vině obviněného neexistují důvodné pochybnosti. Může tedy napomoci „pouze“ ke zjednodušení kroků při dosažení účelu trestního řízení, avšak nemůže tento účel měnit. Náležitě zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů, jako hlavní účel trestního řízení (§ 1 odst. 1 trestního řádu), je nutné mít na paměti i při aplikaci tohoto institutu a přípustnosti opravných prostředků proti rozsudku založeném na přijetí prohlášení viny. Jelikož ke zjednodušení řízení dochází na úkor veřejné soudní fáze trestního řízení a dílčích procesních práv obhajoby, která Ústavní soud nikdy nepovažoval za samoučelné formality [srov. např. nález ze dne 12. 10. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (N 46/2 SbNU 57; č. 214/1994 Sb.)], zvyšuje taková forma vedení řízení pravděpodobnost, že takový způsob dokazování povede k přinejmenším „zjednodušeným“ skutkovým závěrům, a to nejen v otázce viny (srov. bod 36 nálezu sp. zn. II. ÚS 1873/23).

19. Široké pojetí výluky opravných prostředků je dále podle Ústavního soudu zcela nelogické s ohledem na smysl a účel obnovy řízení. Obnova řízení slouží právě jako korektiv pro uplatnění zásady zjištění skutkového stavu bez rozumných pochybností podle § 2 odst. 5 trestního řádu (tzv. zásady materiální pravdy) po právní moci rozhodnutí v trestní věci, objeví-li se nový důkaz nebo skutečnost, který by zde mohl opodstatnit jiný skutkový stav, a tedy jiné rozhodnutí. Je zde akcentováno, že trestněprávní postih představuje natolik závažný zásah státu do práv jednotlivce, že je třeba i po pravomocném ukončení řízení umožnit odsouzenému (či dalším osobám) zpochybnit s ohledem na nové či dříve neznámé skutečnosti, důkazy či jiné poznatky učiněný skutkový stav. Pro povolení obnovy ve prospěch odsouzeného zde dokonce neexistují žádné lhůty jako například u obnovy řízení v civilním procesu či u obnovy v neprospěch odsouzeného. Je zde tedy patrný silný zájem, aby skutečně neexistovalo neoprávněné odsouzení jednotlivce, na rozdíl od pojetí uplatňovaného v civilním proces, kde právní jistota plynutím času převáží nad zájmem na existenci jen takového pravomocného rozhodnutí, které odpovídá skutečnosti. Není důvod, aby v tomto obnovy řízení u prohlášení viny představovala výjimku.

20. Také po prohlášení viny se později může ukázat, že odsouzený se trestného činu nedopustil. Není vyloučeno, že odsouzený mohl učinit prohlášení viny pod tíhou tehdejší důkazní nouze či jiných okolností s tím, že spolupráce s orgány činnými v trestním řízení mu přinese nižší trest nebo že se vyhne potenciálně traumatizujícímu průběhu trestního řízení. To je společný rys všech konsensuálních způsobů řešení trestní věci a rovněž principem, na němž tyto instituty v praxi reálně fungují. Pragmatické motivace odsouzených ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení v různých formách, včetně využití konsensuálních způsobů řešení trestní věci, nemohou být opomíjeny (k tomu srov. též body 40 až 44 odůvodnění nálezu sp. zn. II. ÚS 1873/23). Nemůže jít ani o důvod, pro který jsou jim upřena práva více, než je třeba. Na to mimo jiné upozorňuje část odborné veřejnosti (srov. MULÁK, J. a PROVAZNÍK, J., cit. shora sub 6 nebo obdobně též ŠELLENG, D. Vybrané otázky institutu prohlášení viny v hlavním líčení. *Bulletin advokacie*, 2022, č. 9, s. 35, podle kterého výlučka opravných prostředků u prohlášení viny zahrnuje jen odvolání).

21. Z uvedeného vyplývá, že tzv. zásada materiální pravdy je v českém právním prostředí skutečně jednou z vůdčích zásad trestního řízení. Proto je třeba k omezení obnovy řízení, jakožto institutu významně směřujícího k zajištění uvedené zásady, přistupovat nejvýše obezřetně. Účelem trestního práva nemůže být postih jednotlivce, u něhož je zřejmé, že se trestného jednání nedopustil. Mimo jiné i proto prohlášení viny, ale například také doznání nezbavuje orgány činné v trestním řízení přezkoumat podstatné okolnosti případu; u prohlášení viny to zaručuje korektiv podle § 206c odst. 5 trestního řádu, který zavazuje soud prohlášení viny nepřijmout, není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo zjistí-li, že v přechodím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného, u doznání je tak výslovně stanoveno v § 2 odst. 5 větě druhé téhož zákona.

22. Obnova řízení ostatně není vyloučena ani u jiných konsensuálních způsobů řešení trestní věci, tedy u tzv. nesporných skutečností podle § 206d trestního řádu, ani u dohody o vině a trestu, u které se obžalovaný dobrovolně vzdává svých procesních práv dokonce v rozsahu celého předmětu trestního řízení. Nedává žádný racionální smysl omezit přístup k obnově řízení jen proto, že odsouzený dříve prohlásil svou vinu, zatímco u jiných obdobně fungujících institutů tomu tak není. Na tom by neměl nic měnit ani atribut neodvolatelnosti prohlášení viny; jak totiž bylo uvedeno, konsensuální způsoby řešení trestní věci nemohou smysl trestního řízení zcela popřít. I v tomto kontextu je třeba považovat široké pojetí výluky opravných prostředků u prohlášení viny za exces, a to tím spíše u obnovy řízení, kde vyloučení jejího uplatnění skutečně nemá žádné rozumné opodstatnění.

23. Respektovat je třeba též požadavky vyplývající z judikatury Evropského soudu pro lidská práva na vzdání se procesního práva, s přihlédnutím k němuž je třeba prohlášení viny posuzovat. V kontextu konsensuálních způsobů řešení trestní věci zde totiž platí, že obsah těchto prohlášení mezi orgány činnými v trestním řízení a obžalovaným, jakož i proces jejich přijetí musí podléhat dostatečné soudní kontrole, byť je vzdání se práva na odvolání logickým důsledkem uplatnění těchto institutů (§ 92 a násl. rozsudku ze dne 29. 4. 2014 ve věci *Natsvlishvili a Togonidze proti Gruzii*, č. 9043/05 či § 201 rozsudku ze dne 16. 2. 2021 ve věci *V. C. L. a A. N. proti Spojenému Království* č. 77587/12 a 74603/12). I tento argument svědčí restriktivnímu výkladu výluky zejména ve vztahu k mimořádným opravným prostředkům.

24. Proti širokému pojetí výluky opravných prostředků tedy svědčí jak argumenty historického a systematického výkladu, tak zejména jeho rozpor se zásadou zjištění skutkového stavu bez rozumných pochybností podle § 2 odst. 5 trestního řádu (tzv. zásadou materiální pravdy) a principem presumpce nevinoty, jakož i shora popsany smysl a účel obnovy řízení v systému opravných prostředků a požadavky judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Ustanovení § 206c odst. 7 věty druhé trestního řádu proto je třeba vykládat ústavně konformním způsobem tak, že zde zakotvená výluka opravných prostředků nezahrnuje mimořádné opravné prostředky. S ohledem na smysl a účel povolení obnovy v trestním řádu je rovněž třeba vyloučení uplatnění tohoto mimořádného opravného prostředku u prohlášení viny považovat za exces a závěr, který nemá žádné logické opodstatnění. S ohledem na důvody popsané v předchozí části je nezbytné, aby obviněný měl na základě předložení nových skutečností a důkazů možnost zpochybnit skutkové závěry odsuzujícího rozhodnutí podáním návrhu na obnovu řízení (srov. § 277 a § 278 trestního řádu). Zejména půjde o významné nové skutečnosti, kterými bude zpochybňovat výrok o vině. Obecně typickým příkladem může být pozdější důležité

zjištění o duševním stavu obviněného, které nasvědčuje duševní poruše v době spáchání trestného činu, jež by mohla ovlivnit jeho rozpoznávací nebo ovládací schopnosti, čímž by byla zpochybněna jeho přičetnost (srov. § 26 a 27 trestního zákoníku), případně schopnost chápat smysl trestního stíhání [srov. § 173 odst. 1 písm. c) trestního řádu]. Stejně tak není možné přístup k napadení odsuzujícího rozsudku návrhem na obnovu řízení znemožnit například obviněnému, který se teprve po odsouzení dozví o tom, že policisté v přípravném řízení jeho trestní věci usvědčující důkazy „vyfabrikovali“, anebo byl-li orgány činnými v trestním řízení zjištěn jiný pachatel trestného činu, ke kterému prohlásil obviněný vinu. Takový odsouzený musí mít možnost docílit nápravy v řízení o návrhu na obnovu řízení.

25. Lze tedy uzavřít, že druhou větu § 206c odst. 7 trestního řádu je nutné ústavně konformně interpretovat v souladu s uvedenou zásadou zjištění skutkového stavu bez rozumných pochybností podle § 2 odst. 5 trestního řádu (tzv. zásadou materiální pravdy) a principem presumpce nevinoty. Stejně jako soud, který se rozhoduje, zda prohlášení o vině přijme, musí ověřit, zda doposud pořízené důkazy nezavdávají důvodné pochybnosti o správnosti případného odsuzujícího rozsudku, musí následně soudy v řízení o mimořádných opravných prostředcích včetně obnovy řízení přezkoumávat, zda takové pochybnosti nevystaly zejména spolu s nově zjištěnými skutečnostmi. Ostatně i návrh, kterým bylo prohlášení viny zakotveno do trestního řádu, uváděl nemožnost podání odvolání, a nikoliv apriorní nemožnost nápravy skutkových vad odsuzujících rozhodnutí, extenzivním jazykovým výkladem vztaženým na obnovu řízení či dokonce i na stížnost pro porušení zákona ministra spravedlnosti. Uvedené ustanovení tak představuje materiální omezení obviněných podat řádný opravný prostředek (odvolání) v rozsahu určitého druhu otázek. Nelze jej však interpretovat jako apriorní omezení v možnosti napadnout výrok o vině odsuzujícího rozsudku mimořádnými opravnými prostředky (srov. obdobně nález sp. zn. II. ÚS 1873/23, bod 43). To znamená, že návrh na povolení obnovy řízení, v němž odsouzený prohlásil svou vinu, je třeba posoudit věcně. Opačný závěr odporuje právu odsouzeného na přístup k soudu a soudní ochranu a principu presumpce nevinoty podle čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny.

26. Z dosavadní judikatury Ústavního soudu k hodnocení podmínek pro povolení obnovy řízení v („běžné“) trestní věci dále vyplývá, že i přes specifickou povahu řízení o návrhu na povolení obnovy trestního řízení jsou obecné soudy povinny respektovat základní práva, jež se standardně pojí s řízením trestním. Byť v „obnovovacím“ řízení nejde o meritum trestního řízení (o vině a trestu), toto řízení je svým charakterem v řadě ohledů analogické fázi trestního řízení probíhající před soudy ve věci samé [srov. nález ze dne 26. 8. 2010 sp. zn. III. ÚS 608/10 (N 173/58 SbNU 513) či bod 13 nálezu ze dne 15. 3. 2012 sp. zn. III. ÚS 1330/11 (N 54/64 SbNU 673)].

27. Hodnocení splnění předpokladů pro povolení obnovy trestního řízení náleží soudům. Ústavní soud je do jejich hodnocení oprávněn zasahovat jen výjimečně, při skutečně závažných vadách ústavněprávního charakteru [srov. např. nález ze dne 26. 9. 2018 sp. zn. IV. ÚS 38/18 (N 160/90 SbNU 599)]. I v řízení o povolení obnovy řízení je však třeba ctít princip *in dubio pro reo* a soudce zde rozhodující by měl k posouzení věci přistupovat nepředpojatě, tj. být zásadně otevřený tomu, že předložený důkaz může dosavadní rozhodnutí o vině zvrátit [srov. bod 39 nálezu ze dne 24. 2. 2009 sp. zn. I. ÚS 2517/08 (N 34/52 SbNU 343) či bod 20 nálezu ze dne 31. 3. 2016 sp. zn. I. ÚS 4068/14 (N 56/80 SbNU 667)].

28. Hodnocení návrhu na povolení obnovy řízení, v němž odsouzený prohlásil vinu, nicméně doprovází jistá specifika oproti „běžnému“ trestnímu řízení. Přijme-li soud prohlášení viny obžalovaného, neprovádí v rozsahu prohlášení k otázkám viny dokazování. To znamená zaprvé, že soud v takovém případě u hodnocení splnění předpokladů povolení obnovy neporovnává případné nové skutečnosti nebo důkazy s již v řízení před soudem provedeným dokazováním, nýbrž jen s poznatky z přípravného řízení zaznamenanými ve spise, které dosud soud nehodnotil za uplatnění všech záruk, které „běžné“ dokazování v hlavním líčení skýtá. Soud je zde proto při hodnocení předpokladů povolení obnovy v daleko obtížnější situaci. Samozřejmě to neznamená, že každému návrhu na povolení obnovy bude nutné vždy bez dalšího vyhovět, anebo že bude třeba v řízení o povolení obnovy bez dalšího nahrazovat dokazování, které v hlavním líčení neproběhlo.

29. Při rozhodování o návrhu na povolení obnovy se však soud musí vypořádat i s tímto aspektem a vůči poznatkům, které jsou pouze zaznamenány ve spise, musí být obezřetnější. Přestože lze na prohlášení viny hledět tak, že se odsouzený v nalézacím řízení některých svých procesních práv dobrovolně vzdal, namítá-li později na podkladě nových skutečností nebo důkazů, že to není pravda, musí soud v řízení obnovovacím s ohledem na princip presumpce nevinoty poskytnout stěžovateli prostor, v němž se uplatní všechny zásady dokazování v trestním řízení, tedy zejména zásady veřejnosti, ústnosti a bezprostřednosti. Opačný postup odporuje právům stěžovatele na přístup k soudu a soudní ochranu, jakož i principu presumpce nevinoty.

30. Zadruhé, specifikum oproti „běžnému“ trestnímu řízení zde dále spočívá v tom, že aby soud dostal požadavkům ústavně konformního výkladu a použití ustanovení týkajících se institutu prohlášení viny, bude při hodnocení návrhu na povolení obnovy muset rovněž zohlednit, zda nové skutečnosti nebo důkazy podle § 278 odst. 1 trestního řádu odůvodní jiné rozhodnutí o vině, a to právě v souvislosti s požadavky přijmout jen takové prohlášení viny, které odpovídá zjištěnému skutkovému stavu, k němuž došlo bez procesních pochybení a je v konkrétních okolnostech věci vhodné (§ 206c odst. 5 trestního řádu). V tomto kontextu se sluší v podrobnostech odkázat na v nálezu sp. zn. II. ÚS 1873/23 popsané negativní jevy uplatňování smluvních prvků v trestním řízení a s tím spojené povinnosti orgánů činných chránit „právně slabšího nevinného podezřelého“ (srov. body 37 až 39 uvedeného nálezu).

31. Ústavní soud zajisté není v pozici, z níž je oprávněn, tím spíše schopen na podkladě nynější věci formulovat podrobný návod, jak přesně při hodnocení návrhu na povolení obnovy řízení po prohlášení viny odsouzeného postupovat. S ohledem na specifika takového rozhodování, ne zcela koncepční zakotvení prohlášení viny do českého právního řádu a kusou právní úpravu tohoto institutu je lze bezpochyby považovat za výzvu. Již nyní je však zřejmé, že Ústavní soud nebude tolerovat takové uplatnění institutu prohlášení viny, které směřuje k popření základních ústavních principů ovládajících trestní právo. To je ostatně dobře patrné z dosavadní rozhodovací praxe týkající se kromě již zmíněných limitů zákonného omezení přístupu k opravným prostředkům (nález sp. zn. II. ÚS 1873/23) také požadavků na postup soudu před přijetím prohlášení viny, aby je bylo možné považovat za legitimní vzdání se práva na řádné trestní řízení (nález ze dne 17. 7. 2024 sp. zn. II. ÚS 2138/23).

B. K hodnocení návrhu na povolení obnovy řízení v nynější věci

32. Jde-li o nynější věc, vychází Ústavní soud v první řadě z výroků napadených rozhodnutí. Okresní soud návrh stěžovatele zamítl s odkazem na § 283 písm. b) trestního řádu, podle kterého se návrh zamítne, směřuje-li jen proti rozhodnutí nebo výroku, stran něhož není obnova přípustná. Okresní soud tedy výrokem napadeného usnesení rozhodl tak, jako by výlučka podle § 206c odst. 7 věty druhé téhož zákona zahrnovala rovněž návrh na obnovu řízení jako mimořádný opravný prostředek. Takový výklad však podle shora uvedeného odporuje čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny.

33. Toto pochybení nenapravit ani krajský soud; sám dokonce korigoval závěry okresního soudu v tom smyslu, že se předpoklady povolení obnovy neměl vůbec zabývat právě s odkazem na § 206c odst. 7 věty druhé trestního řádu. Ani tyto závěry krajského soudu optikou ústavně zaručených práv stěžovatele neobstojí.

34. Je však pravdou, že jak okresní soud, tak krajský soud v určitém rozsahu hodnotily námitky stěžovatele uvedené v návrhu na povolení obnovy věcně. Ani toto provedené hodnocení však Ústavní soud neshledává s ohledem na konkrétní okolnosti věci a shora uvedená východiska posuzování návrhu na povolení obnovy řízení, v němž odsouzený prohlásil vinu, za dostatečné z hlediska ochrany ústavně zaručených práv stěžovatele.

Tvrzená procesní pochybení nalézacího soudu před přijetím prohlášení viny, poučení o následcích prohlášení viny

35. Ústavní soud se nejprve zaměřil na namítaný problematický postup soudu před přijetím prohlášení viny. V nynější věci však jde o přezkum rozhodnutí o povolení obnovy řízení. Z ústavněprávního hlediska by zajisté v obecné rovině obstál závěr, že se námitkami procesního pochybení nelze v zásadě v tomto řízení zabývat, protože z logiky věci nejde o okolnosti, na jejichž základě lze povolit obnovu – nejde o okolnosti týkající se zjištěného skutkového stavu. Též mohou být předmětem odvolání (viz také bod 41 nálezu sp. zn. II. ÚS 1873/23). Zde však stěžovatel v podstatě namítá, že učinil falešné doznání pod záminkou „dobrých vztahů se spoluodsouzenou“, svou tehdejší partnerkou, a že již u hlavního líčení byl patrný jeho negativní postoj vůči prohlášení viny, což lze (nově) prokázat i s ohledem na (podle stěžovatele) nové skutečnosti svědčící o nevěrohodnosti svědků. Námitky stěžovatele o nových skutečnostech se s námitkami procesních pochybení natolik překrývají a současně nebyl v době rozhodování o vině stěžovatele dosud vyjasněný rozsah opravných prostředků při prohlášení viny, že by odmítnutí zabývat se procesními námitkami stěžovatele bez dalšího bylo vůči němu nepřiměřeně tvrdé a vedlo by k omezení jeho práva na přístup k soudu a přezkum okolností, za nichž se svých procesních práv vzdal.

36. Není tedy *a priori* vyloučeno, aby postup nalézacího soudu před přijetím prohlášení viny spolu s dalšími okolnostmi podle § 278 odst. 1 trestního řádu odůvodnil povolení obnovy řízení s ohledem na povinnost soudu nepřijmout prohlášení viny, měl-li by soud o jakémkoliv relevantním aspektu skutkového stavu důvodné pochybnosti. Směřuje-li proto návrh odsouzeného na povolení obnovy řízení, opřený o nové či dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy, ke zpochybnění prohlášení viny s tím, že například učinil falešné doznání, a proto přijaté prohlášení viny nelze akceptovat z pohledu zásad *in dubio pro reo* či zjištění skutkového stavu bez rozumných pochybností podle § 2 odst. 5 trestního řádu (tzv. zásady materiální pravdy), není vyloučeno, aby se soud v tomto řízení

zabýval podle okolností věci též postupem nalézacího soudu před přijetím prohlášení viny.

37. Jinými slovy, i procesní pochybení soudu v nalézacím řízení před přijetím prohlášení viny může být důvodem pro povolení obnovy řízení, lze-li pozdější obrat odsouzeného vůči jeho dřívějšímu prohlášení viny opodstatnit s ohledem na nové či dříve neznámé skutečnosti nebo důkazy. Takovou novou skutečností může být i tvrzení obviněného, že byl k výpovědi obsahující doznání, která byla podkladem pro hodnocení soudu, zda prohlášení viny přijme či nepřijme podle § 206c odst. 5 trestního řádu, donucen použitím násilí nebo jinak, popř. hrozbou takového donucení (§ 89 odst. 3 trestního řádu). Neexistuje legitimní důvod bránit ani po pravomocném skončení trestní věci v realizaci procesních práv odsouzeného ve smyslu řádného dokazování za jeho přítomnosti, je-li patrné, že dřívější prohlášení odsouzeného jako vzdání se těchto práv nebylo svobodné, poučené a vědomé. Takovou situaci je třeba posoudit jako pochybnosti o legitimitě rozhodnutí o vině, při nichž je třeba v duchu zásady *in dubio pro reo* dát přednost realizaci procesních práv odsouzeného před lpěním na jeho odsouzení na základě rozhodnutí, které vzešlo z řízení, kde tato svá práva nemohl realizovat v důsledku pochybení orgánů činných v trestním řízení.

38. Při hodnocení postupu soudu před přijetím prohlášení viny přitom lze vyjít ze závěru nálezu ze dne 17. 7. 2024 sp. zn. II. ÚS 2138/23, podle kterého zaprvé nelze prohlášení viny přijmout, neučinil-li jej obžalovaný řádně; o určitosti prohlášení viny nesmí být pochyby, musí být zachyceno ve spisovém materiálu a obžalovaný nesmí být nucen vzdát se výhrad proti popisu skutku v obžalobě, i když s ní třeba i jen částečně nesouhlasí. Zadruhé je třeba před přijetím prohlášení viny sdělit obžalovanému kromě rozsahu trestní sazby a podmínky možnosti snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby též poučení o možnosti uložení trestu v celém rozsahu trestní sazby, a to i v odvolacím řízení k odvolání státního zástupce v neprospěch obžalovaného. Zatřetí je třeba, aby postup soudu před přijetím prohlášení viny nepředstavoval monolog soudce, ale je třeba, aby soudce vedl dialog, jehož účelem je ověření informovanosti obžalovaného a jeho vůle.

39. Ze zvukové nahrávky z hlavního líčení v nynější věci se přitom podává (relevantní je zejména pasáž od cca 23. do 34. minuty nahrávky), že předseda senátu stěžovateli nejprve umožnil krátkou poradu s obhájcem (v délce cca tří minut). Obhájce přitom sdělil předsedovi senátu, že „pro [stěžovatele] je [prohlášení viny] velké dilema“. Předseda senátu poté ujistil, že má zájem na tom, aby řízení proběhlo předvídatelně, avšak s ohledem na mnohost a povahu trestné činnosti kladené stěžovateli za vinu a předchozí odsouzení mohou být následky případného shledání viny skutečně takové, jak je uvedeno v obžalobě. Předseda senátu poté bez dalšího přistoupil k výslechu stěžovatele jako obžalovaného a poučil jej o jeho právech a povinnostech jako obžalovaného.

40. Upozornil jej, že je možné použít institut prohlášení viny; soud by mohl uvažovat o alternativním trestu či kombinaci s trestem odnětí svobody. Trestní soud by tehdy nedokazoval a přijal by prohlášení viny stěžovatele. Po dotazu předsedy senátu, zda stěžovatel uvažuje o prohlášení viny, stěžovatel klade otázku, zda by prohlášení viny zahrnovalo vše, co je uvedeno v obžalobě, protože s něčím, co obsahuje, nesouhlasí – není pravda, že se s některými lidmi stýkal, jak líčí obžaloba. Na to předseda senátu odpovídá, že prohlášení přijímá jako celek a záleží na stěžovateli, zda se cítí vinen

či nevinen, a samozřejmě nelze předjímat dokazování. Pokud vinu neprohlásí, bude se provádět dokazování, kde může uplatňovat svoji verzi skutkového stavu.

41. Poté se předseda senátu táže, mimo jiné po přerušení stěžovatele ve vznášení dalších dotazů, zda stěžovatel „chce prohlásit vinu“ u skutků („jedna, dva, tři“) uvedených v obžalobě po poradě s obhájcem. Na to stěžovatel odpovídá „ano“. Poté se předseda senátu ujišťuje, zda stěžovatel chápe, co je mu kladeno za vinu, jaká je právní kvalifikace tohoto jednání včetně hrozícího trestu a zda prohlášení viny stěžovatel činí bez nátlaku, dobrovolně a po poradě s obhájcem; ostatně tyto otázky již stěžovatel slyšel u prohlášení viny obžalované. Na všechny otázky odpovídá stěžovatel „ano“. Dále předseda senátu stěžovatele poučuje, že by se nedokazovalo, mimo okolnosti o výši trestu, že by nebylo možné podat odvolání v rozsahu skutečností uvedených v prohlášení viny a že jednou učiněné prohlášení viny nelze odvolat. Předseda senátu se táže, zda je to stěžovateli známo; odpověď není zřetelná, a proto se předseda senátu ujišťuje, jaká je odpověď s tím, že nestačí přikývnout hlavou. Stěžovatel na to odpovídá kladně „mhm“ a „ano“. Poté státní zástupkyně a obhájce stěžovatele k dotazu předsedy senátu souhlasí s přijetím učiněného prohlášení viny. Nato předseda senátu přerušuje hlavní líčení k poradě senátu k rozhodnutí o přijetí prohlášení viny (stěžovatele i tehdejší spoluobžalované). Konečně vyhláší usnesení, kterým soud prohlášení viny přijímá.

42. Z protokolu z hlavního líčení (viz č. l. 2385) se pak oproti záznamu zvukové nahrávky podává, že stěžovatel po poradě s obhájcem a poučení „ve smyslu § 206a tr. ř.“ uvádí, že poučení rozumí, uznává svoji vinu a souhlasí se vším, co je napsáno v obžalobě, prohlášení viny rozumí a chápe, co je mu kladeno za vinu. Prohlášení viny činí bez nátlaku, dobrovolně, po poradě s obhájcem a je mu známo, že soud nebude dokazovat k tomu, co se stalo, ale jen k druhu a výměře trestu. Je mu známo, že po eventuálním přijetí prohlášení viny se nelze odvolat. Poté státní zástupkyně a obhájce stěžovatele shodně navrhli, aby soud prohlášení viny přijal, což poté okresní soud učinil.

43. Ústavní soud věc hodnotí v první řadě tak, že protokolace prohlášení viny a předcházejícího postupu sama o sobě není věrohodným záznamem průběhu hlavního líčení ve vztahu k postupu soudu před prohlášením viny. Samotný protokol totiž děj líčí jednoznačně tak, že stěžovatel prohlásil vinu bez dalšího. Avšak z nahrávky z hlavního líčení se podává, že situace takto jednoznačná nebyla. Je zde třeba přisvědčit stěžovateli v tom, že se původně prohlášení viny zdráhal přijmout, byť se později proti dalšímu postupu nijak neohradil.

44. Problematický je dále způsob a obsah poučení soudu s ohledem na požadavky nálezu sp. zn. II. ÚS 2138/23, a to zejména u aspektů možných výhod a rizik prohlášení viny či z hlediska možného uložení trestu pod dolní hranicí trestní sazby a nenárokovosti prohlášení viny (srov. bod 43 a 44 nálezu sp. zn. II. ÚS 2138/23 ve spojení s § 314q odst. 3 trestního řádu). Předseda senátu stěžovatele nijak neseznámil s tím, že přijetí prohlášení viny soud k uložení mírnějšího trestu nezavazuje. Stejně tak nezjišťoval informovanost stěžovatele o tom, že odvolací soud může k odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obžalovaného dokonce zpřísnit trest, který stěžovateli uloží nalézací soud. To se ostatně v nynější věci stalo, protože k odvolání státní zástupkyně odvolací soud stěžovateli uložení peněžitý trest zpřísnil (sub 2).

45. Ústavní soud rovněž považuje za nutné přihlédnout ke způsobu, jakým předseda senátu před přijetím prohlášení viny komunikoval se stěžovatelem. Je sice pravdou,

že na nahrávce je zřetelná kladná verbální odpověď stěžovatele na otázku předsedy senátu, zda „chce prohlásit vinu“. Z hlediska celého prohlášení, které okresní soud přijal, se však spíše jeví, že jej stěžovatel pouze tzv. odkýval, bez toho aniž by věděl, že již skutečně vinu prohlásil. Již samotné tvrzení stěžovatelova obhájce, že pro stěžovatele je prohlášení viny „velké dilema“, a doplňující dotazy stěžovatele, zda prohlášení viny zahrnuje všechny skutky jako celek, protože s některými částmi stěžovatel nesouhlasil, představují závažnou indicii, že prohlášení viny nemusí být svobodné, poučené a vědomé vzdání se práva na řádné trestní řízení (viz též bod 39 nálezu sp. zn. II. ÚS 2138/23 a tam odkazovanou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva).

46. Platí přitom, že podle § 206c odst. 1 trestního řádu lze prohlásit vinu jen u některého skutku uvedeného v obžalobě. Bylo proto možné jako přiměřené řešení obav stěžovatele, že jeho prohlášení nebude k některému skutku odpovídat jeho skutečné vůli, že by vinu prohlásil pouze k některému ze skutků, popřípadě že by soud jen v této části prohlášení viny přijal. V této souvislosti je třeba též zdůraznit, že výjimečnost trestní represe neospravedlní její uplatnění jen v důsledku absence materiální a duševní bdělosti obžalovaného, který si „měl střežit svá práva“. Takové pojetí trestního práva ústavní pořádek České republiky zapovídá (obdobně srov. bod 34 nálezu sp. zn. II. ÚS 1873/23).

47. Je dále problematické, že předseda senátu stěžovatele poučil o následcích prohlášení viny až poté, co zjišťoval, zda „chce prohlásit vinu“. Logičtější by bylo, poučil-li by soud nejprve obžalovaného o všech aspektech prohlášení viny, a teprve poté, až zjistí, zda je se všemi možnými riziky a výhodami tohoto procesního postupu srozuměn, jej vyzve, ať vinu prohlásí, hodlá-li tak učinit. V nynější věci se však jeví, že stěžovatel odsouhlasil, že vinu zřejmě jen hodlá prohlásit.

48. Nevhodná je proto rovněž formulace dotazu, který v nynější věci zazněl, tedy zda obžalovaný „chce prohlásit“ vinu. U prohlášení viny je třeba nejlépe požadovat souvislé verbální prohlášení například ve znění „prohlašuji, že jsem vinen tak, jak tvrdí obžaloba“, „prohlašuji vinu u skutků uvedených v obžalobě“, nebo alespoň zřetelnou odpověď na dotaz, zda vinu obžalovaný prohlašuje o všech skutcích či jen o některých, nikoli „hodlá“ či „chce“ prohlašovat. Z nahrávky z hlavního líčení v nynější věci skutečně není jasné, zda již jde o moment, kdy stěžovatel prohlásí vinu se všemi následky z toho vyplývajícími, nebo se předseda senátu jen předem táže na jeho možné budoucí stanovisko. Předseda senátu se sice chvályhodně snažil stěžovateli vysvětlit jeho situaci srozumitelným jednoduchým jazykem, avšak ve zbytku vedení jednání skutečně budí zdání, že zjednodušení trestního řízení ve věci stěžovatele prohlášením viny představovalo spíše konsensus mezi orgány činnými v trestním řízení navzájem, nikoli mezi nimi a stěžovatelem jako obžalovaným.

49. Ústavní soud proto považuje hodnocení postupu soudu před prohlášením viny za exces, který neodpovídá tomu, co je zachyceno na nahrávce z hlavního líčení. S uvedeným se trestní soudy měly a musí vypořádat.

Tvrzené nové skutečnosti a důkazy k povolení obnovy řízení

50. Jde-li o tvrzení stěžovatele o nových skutečnostech a důkazech odůvodňujících povolení obnovy, namítal stěžovatel v návrhu zejména nevěrohodnost svědků vyslechnutých v přípravném řízení, která má z předložených skutečností vyplývat najevo.

51. Při hodnocení napadených rozhodnutí Ústavní soud nemůže odhlédnout od skutečnosti, že pro trestní soudy bylo především rozhodné (jak je patrné z výroku napadeného usnesení okresního soudu a odůvodnění napadeného usnesení krajského soudu), že povolení obnovy ve věci stěžovatele podle nich nebylo přípustné. Na druhé straně jejich argumentaci, že stěžovatelem předložené skutečnosti buď nejsou nové, nebo nijak nesměřují ke zpochybnění viny, je třeba, byť s dále uvedenými podstatnými výhradami, přiznat jistou logiku i srozumitelnost. K celému hodnocení návrhu stěžovatele provedenému trestními soudy však je třeba přistupovat jako pouhému *obiter dictu*, které je ovlivněno jejich náhledem na nepřípustnost obnovy řízení při prohlášení viny. Takové rozhodnutí proto nelze akceptovat jako nepředpojaté.

52. Je zde třeba též znovu zdůraznit zvláštní obezřetnost, která je od soudu vyžadována v souvislosti s hodnocením návrhu na povolení obnovy řízení, v němž odsouzený prohlásil vinu, protože v nalézacím řízení dokazování v hlavním líčení neproběhlo (sub 28 až 30). Obezřetnost vůči poznatkům z přípravného řízení zde dosud patrná není, neboť trestní soudy v této věci vycházely z odsouzení stěžovatele, jako by proběhlo na základě řádného dokazování při hlavním líčení. To ovšem s ohledem na prohlášení viny stěžovatele a spoluodsouzené neproběhlo k otázkám viny vůbec.

53. Žádný ze soudů se rovněž adekvátně nevypořádal s tvrzením stěžovatele, že se svědkové H. a L. na poskytnuté nahrávce nemohou bavit o jiném trestním řízení, protože z nahrávky je patrné, že jde o věc týkající se distribuce drog, a protože tomuto závěru odporuje časové období, kdy k rozhovoru mělo dojít. Za situace, kdy není vypořádána argumentace o možných nepravdivých výpovědích svědků v přípravném řízení, neobstojí ani argumentace, že provedení svědeckých výpovědí je nadbytečné či nerelevantní. Svědkové, jejichž hovor je zachycen na předložené nahrávce, se mohli vyjádřit jak k obsahu této nahrávky, tak ke svým výpovědím v přípravném řízení.

54. Stěžovatel též navrhoval provést výslechy dalších svědků, kteří v přípravném řízení nevypovídali (F., F., K.). I u nich s ohledem na potřebu vyšší obezřetnosti nelze akceptovat neprovedení jejich výslechu. Lze-li tvrzení obsažené v návrhu považovat za myslitelné a důvodně představitelné, je třeba verzi stěžovatele ověřit nejen na základě obsahu trestního spisu ve věci, ve které se dokazování před soudem vůbec neprovádělo, a tím dostát zásadám ústnosti, veřejnosti a přimosti dokazování v trestním řízení. K tomu je třeba rovněž přihlídnout k tomu, že stěžovatel již při hlavním líčení vyjádřil nesouhlas s některými částmi skutků kladených mu za vinu s tím, že některým osobám drogy nedodával, jak uváděla obžaloba. Zmiňuje-li nadto okresní soud v napadeném usnesení, že odsouzení stěžovatele je opřeno mimo jiné o záznamy telekomunikačního provozu komunikace mezi ním a těmi, komu měl stěžovatel drogy dodávat, měly být tyto důkazy provedeny ve veřejném zasedání v obnovovacím řízení, aby se k nim stěžovatel mohl vyjádřit.

55. Rovněž s těmito okolnostmi se soudy budou muset znovu vypořádat z hlediska, zda stěžovatel (ne)předložil nové skutečnosti nebo důkazy, které by opodstatnily jiné rozhodnutí o vině stěžovatele, a to mimo jiné též z pohledu § 206c odst. 1, 4 a 5 trestního řádu.

VI. Závěr

56. S ohledem na nedostatečné zohlednění skutečného průběhu hlavního líčení před přijetím prohlášení viny a chybný původní předpoklad, že povolení obnovy je po prohlášení viny nepřipustné, nelze napadená rozhodnutí akceptovat jako ústavně konformní. Tato jednotlivá pochybení s ohledem na jejich povahu a intenzitu představují porušení práva stěžovatele na přístup k soudu a soudní ochranu, jakož i principu presumpce nevinu zaručených v čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny.

57. Ústavní soud tudíž podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona napadená rozhodnutí zrušil. Rozhodl tak bez nařízení ústního jednání, neboť od něj nebylo možné očekávat další objasnění věci (§ 44 téhož zákona).

58. Soudy jsou vázány právním názorem Ústavního soudu vysloveným v tomto nálezu (čl. 89 odst. 2 Ústavy). Jejich úkolem v novém řízení bude znovu zhodnotit návrh stěžovatele na povolení obnovy s tím, že 1) povolení obnovy je zásadně přípustné i v řízení, v němž odsouzený prohlásil vinu. Dále 2) je třeba se zaměřit na průběh hlavního líčení předcházejícího prohlášení viny zachyceného v nahrávce obsažené ve spisu, jak je popsáný shora, včetně zhodnocení požadavků na ústavně konformní postup soudu před přijetím prohlášení viny obžalovaného, přičemž je třeba náležitě přezkoumat a zvážit, zda průběh hlavního líčení ve světle nových či dříve neznámých skutečností nebo důkazů s ohledem na požadavky vyplývající z trestního řádu a judikatury Ústavního soudu neopodstatní povolení obnovy s tím, že jsou zde natolik silné pochybnosti o svobodném, poučeném a vědomém vzdání se procesních práv, že je třeba stěžovateli umožnit jejich realizaci v obnoveném řízení. Konečně 3), neshledají-li soudy, že uvedené okolnosti ve spojení s novými či dříve neznámými skutečnostmi nebo důkazy odůvodňují povolení obnovy řízení (viz bod 36 shora), je třeba znovu zhodnotit stěžovatelem předložené skutečnosti a důkazy ve smyslu § 278 odst. 1 trestního řádu a ústavně konformního uplatnění institutu prohlášení viny, zejména s přihlédnutím ke specifické roli soudu v řízení o návrhu na povolení obnovy po prohlášení viny, kde dosud soud dokazování k otázkám viny neprováděl; je třeba se vypořádat lépe s dosud neprovedenými obžalovaným navrhovanými důkazy, a pokud soud k jejich vypořádání bude vycházet z poznatků z přípravného řízení, je třeba je jakožto důkazy provést v obnovovacím řízení za přítomnosti stěžovatele, aby je soud mohl náležitě a zákonu (§ 2 odst. 6 trestního řádu) odpovídajícím způsobem zhodnotit. Přitom není vyloučeno, že s ohledem na zásady bezprostřednosti a ústnosti bude třeba provést i důkazy získané v přípravném řízení a obsažené ve spise, aby je mohl ve spojení s uváděnými skutečnostmi a nově navrhovanými důkazy navrhovanými obžalovaným lépe zhodnotit z hlediska, zda by mohly obžalovaným uvedené skutečnosti nebo důkazy samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku na poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu. Konečně své závěry musí okresní soud řádně a úplně odůvodnit ve svém rozhodnutí o návrhu na obnovu řízení stěžovatele.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 16. října 2024

Jan Witr
předseda senátu